

INFORME SOBRE

LA SITUACIÓ DEL SERVEIS SOCIALS I DE DEPENDÈNCIA A CATALUNYA

 **GOVERN ALTERNATIU
DE CATALUNYA**

Afers Socials i Infància
Raúl Moreno i Mònica Ríos

1 de juliol de 2022

1. SITUACIÓ DELS SERVEIS SOCIALS A CATALUNYA

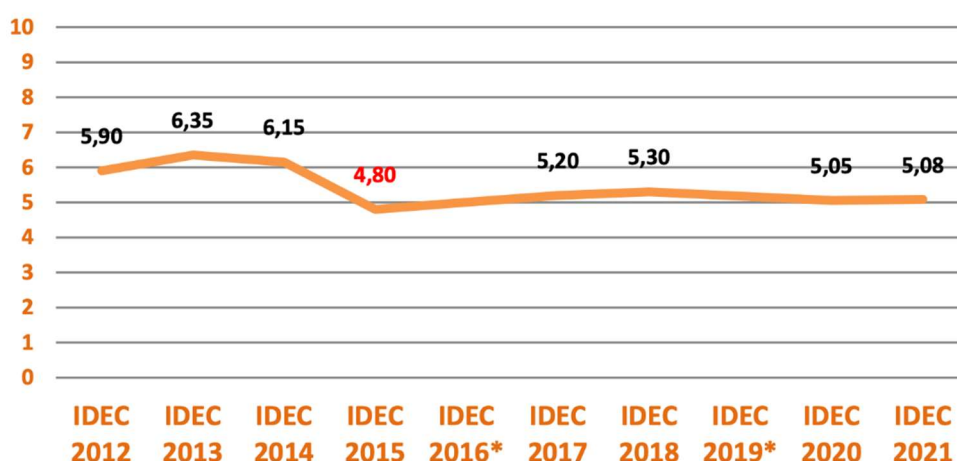
L'Índex de Desenvolupament dels Serveis Socials¹ (més conegut com a índex DEC) és un sistema de valoració i classificació que l'Associació Estatal de Directors i Gerents de Serveis Socials publica anualment des de fa 10 anys.

Totes les dades usades en l'elaboració de l'índex DEC corresponen a fonts oficials del Govern d'Espanya, prèviament comunicades per les comunitats autònomes, de manera que és un indicador que permet veure l'evolució dels Serveis Socials després d'una dècada marcada per dues crisis: d'una banda, les grans retallades fetes pel Partit Popular a nivell estatal, però també pel govern d'Artur Mas i posteriors governs catalans liderats per ERC i Junts; i, de l'altra, la crisi provocada per la Covid-19, que va impactar i continua encara avui tenint un impacte directe en els Serveis Socials.

L'Índex DEC aborda tres aspectes fonamentals pel que fa al desenvolupament del Sistema Públic de Serveis Socials: drets i decisió política, rellevància econòmica i cobertura de serveis. Tres elements que permeten comparar Catalunya amb la resta de comunitats autònomes i extreure algunes conclusions rellevants:

- Catalunya es situa en la novena posició en la classificació de comunitats autònomes en relació amb el desenvolupament dels seus Serveis Socials.
- La seva puntuació es manté gairebé idèntica a la de l'any 2020 (5.05 l'any 2020, 5.08 l'any 2021). Cal esmentar que Catalunya comptava l'any 2013 amb una puntuació de 6.35.

Gràfic 1. Històric de l'evolució de l'índex DEC a Catalunya (2012-2021)

Font: Índex DEC 2021. Valoració del desenvolupament dels serveis socials per comunitats autònomes

¹ <https://directoressociales.com/indice-dec/>

Taula 1. Principals dades sobre la situació dels Serveis Socials a Catalunya

	Valor 2020	Mitjana estatal
Despesa consolidada en matèria de Serveis Socials per habitant i any (Govern + Entitats Locals del seu territori)	443,04€	446,93€
Percentatge de la despesa en serveis socials respecte al PIB	1.56%	1.88%
Percentatge de la despesa en serveis socials sobre la despesa total executada de les Administracions Públiques	6.82%	7,78%
Puntuació Escala de la Dependència	2.8	5.1
Percentatge que suposa la despesa mitjana per titular de la RMI en relació amb la renda mitjana per llar	11.61%	14.19%
Mitjana hores mensuals SAD	8.07 hores	17.79 hores
Places en centres ocupacionals i de dia per a persones amb discapacitat sobre el total de persones amb discapacitat	2.6%	2.8%
Places allotjament per a persones sense sostre per 100.000 habitants	30.9	41.2

Font: Índex DEC 2021. Valoració del desenvolupament dels serveis socials per comunitats autònomes

INVERSIÓ EN SERVEIS SOCIALS

Pel que fa a la inversió en Serveis Socials, Catalunya continua sense arribar a la mitjana de la resta de comunitats autònomes. Cal tenir en compte que la dada per 2020 inclou no només la despesa del Govern de la Generalitat, sinó també la que fan altres institucions com les Diputacions o els ajuntaments. Val a dir, que la competència en Serveis Socials és plenament autonòmica, i que habitualment un baix finançament autonòmic dels Serveis Socials pot repercutir en una davallada en els recursos que dediquen els ajuntaments, via Contracte Programa. Tot i així, diversos ajuntaments de Catalunya destaquen per la seva excel·lència en Serveis Socials: Barcelona ciutat, Esparraguera, El Prat del Llobregat, Montcada i Reixac, Sant Adrià de Besòs, Sabadell, Terrassa i Mataró.

DEPENDÈNCIA

Destaca també la puntuació en Dependència, 2,3 punts inferior a la mitjana espanyola, com una de les dades més negatives. El desenvolupament de la Llei de Dependència, les altes llistes d'espera per accedir a la prestació i la manca de modernització de la gestió de les prestacions a Catalunya situa la nostra comunitat autònoma al vagó de cua de la Dependència a Espanya. Recentment, el Govern Alternatiu de Catalunya ha aprovat un Pla de reducció de les llistes d'espera en dependència², en el es proposen mesures concretes desenvolupades per altres

² <https://www.socialistes.cat/wp-content/uploads/2022/05/Proposta-per-reduir-les-llistes-despera-de-la-Llei-de-Dependencia.pdf>

comunitats autònomes amb l'objectiu de reduir en un 40% l'espera dels 78.000 catalans i catalanes amb dependència afectats/des.

SENSELLARISME

Finalment, cal destacar la gairebé inexistent oferta de recursos residencials per a persones sense llar, amb una diferència de fins a 11 punts amb la mitjana espanyola. Recentment, el Parlament de Catalunya, amb el recolzament de tots els grups parlamentaris de la cambra a excepció de VOX, ha aprovat una Proposició de Llei impulsada per la societat civil per combatre el sensellarisme³ que pretén, en el seu redactat, incrementar els recursos residencials i endreçar les accions que s'estan duent a terme. Tot i així, destacar que la Generalitat de Catalunya ni tan sols fa recomptes anuals de les persones sense llar: són els ajuntaments i les entitats del Tercer Sector qui suporta gran part dels serveis que s'ofereixen a les persones sense llar.

Hi ha 6 elements en els que Catalunya iguala o supera la mitjana espanyola.

Taula 2. Aspectes positius sobre la situació dels Serveis Socials a Catalunya

	Valor 2020	Mitjana Estatal
Ràtio de treballadors tècnics en plantilla en els centres de serveis socials, albergs i centres d'acollida	1/2042	1/2064
Places residencials de finançament públic per a persones >65 anys	3.12%	2.70%
Percentatge persones >65 anys que reben el servei d'ajuda a domicili	5.69%	5.07%
Places centres de dia de finançament públic per a persones >65 anys	1.33%	1.06%
Percentatge persones >65 anys que reben el servei de teleassistència	14.95%	10%
Ràtio places residencials per a persones amb discapacitat sobre el total de persones amb discapacitat	1.6%	1.6%

Font: Índex DEC 2021. Valoració del desenvolupament dels serveis socials per comunitats autònomes

RESIDÈNCIES PER A GENT GRAN

Cal destacar el nombre de places residencials amb finançament públic. Ara bé, la realitat demogràfica de Catalunya i les 17.000 persones que es troben en llista d'espera per entrar en un recurs residencial imprimeixen a Catalunya algunes diferències sistèmiques que no es donen en altres comunitats autònomes.

³ <https://www.parlament.cat/document/bopc/247769417.pdf>

A Catalunya, hi ha 1.053 residències per a gent gran, amb un total de 59.935 places. El 82% d'aquestes corresponen a entitats privades i només el 18% a entitats públiques. El concert i la col·laboració de places per part de la Generalitat amb residències privades modifiquen el mapa, fent que el 49,7% de les places rebin finançament públic (places de residències pròpies, de gestió delegada, concertades i col·laboradores), mentre que un 50,3% són totalment privades.

El Govern ha destinat 0 euros a la construcció de residències públiques en els pressupostos de 2017, 2020 i 2022. Serà a partir de l'any 2023, i gràcies al finançament finalista dels Fons *Next Generation*, que la Generalitat ha anunciat la construcció de tres residències públiques. Dels 1.037 milions d'euros que rebrà el Departament, es destinaran 200 milions a la construcció d'aquestes residències i a la remodelació d'altres, amb l'objectiu d'adaptar el servei al nou model d'autonomia personal.

Considerem que cal posar fre a la desinversió pública residencial a Catalunya, prioritzant la construcció de 10 noves residències públiques en aquelles zones on aquest recurs és inexistent. A més, cal concertar, com a mínim, 2.500 noves places residencials i 500 de centre de dia per garantir cures de qualitat a les persones grans. El 10% d'aquestes places residencials i de centres de dia han de destinar-se a persones amb discapacitat.

SERVEI D'ATENCIÓ DOMICILIÀRIA I TELEASSISTÈNCIA

Finalment, dos dels elements en què Catalunya supera la mitjana espanyola tenen a veure amb dos serveis que presta l'administració local: el Servei d'Atenció Domiciliària i la teleassistència, fonamentals per al canvi del model residencial i per justificar el discurs, massa estès, que no es necessiten més places residencials i de nova construcció. Enguany, el Contracte Programa que permet el finançament d'aquests serveis (pendent de signatura amb els ajuntaments) no preveu un increment notable que permeti fer un canvi real de model.

2. FINANÇAMENT DELS SERVEIS SOCIALS

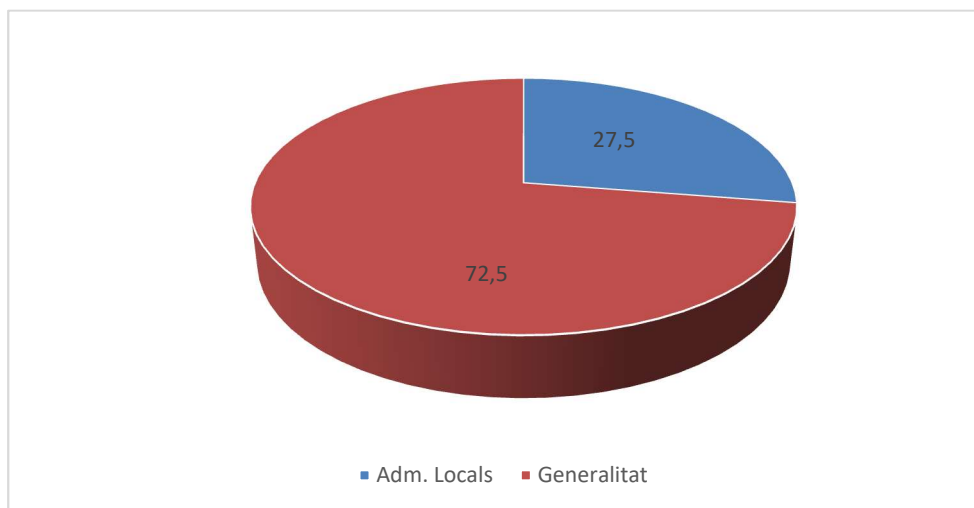
Segons l'Índex DEC, les administracions públiques de Catalunya (Generalitat, Diputacions i ajuntaments) van incrementar el 2020 un 14,6% la seva despesa en Serveis Socials respecte a l'any anterior, passant de 378 euros per habitant el 2019 a 433 euros el 2020 (+55€), si bé encara està per sota de la mitjana estatal, que va ser en 2020 de 446,9 euros.

El pes del finançament local (ajuntaments i Diputacions) sobre el total de la despesa en Serveis Socials a Catalunya és inferior a la mitjana d'Espanya, ja que suposa el 27,5% enfront del

30,6%. En conseqüència, l'aportació de la comunitat autònoma és superior a la mitjana, amb el 72,5% del total de la despesa, enfront del 69,4% de mitjana a Espanya.

En resum, Catalunya viu un lleu increment pressupostari després del fort impacte de les retallades produïdes el 2012 i mantingudes fins l'any 2020, però ni s'arriba a la mitjana espanyola, ni es facilita una millora del finançament als ens locals.

Gràfic 2. Participació en el finançament dels Serveis Socials a Catalunya

Font: Índex DEC 2021. Valoració del desenvolupament dels serveis socials per comunitats autònomes

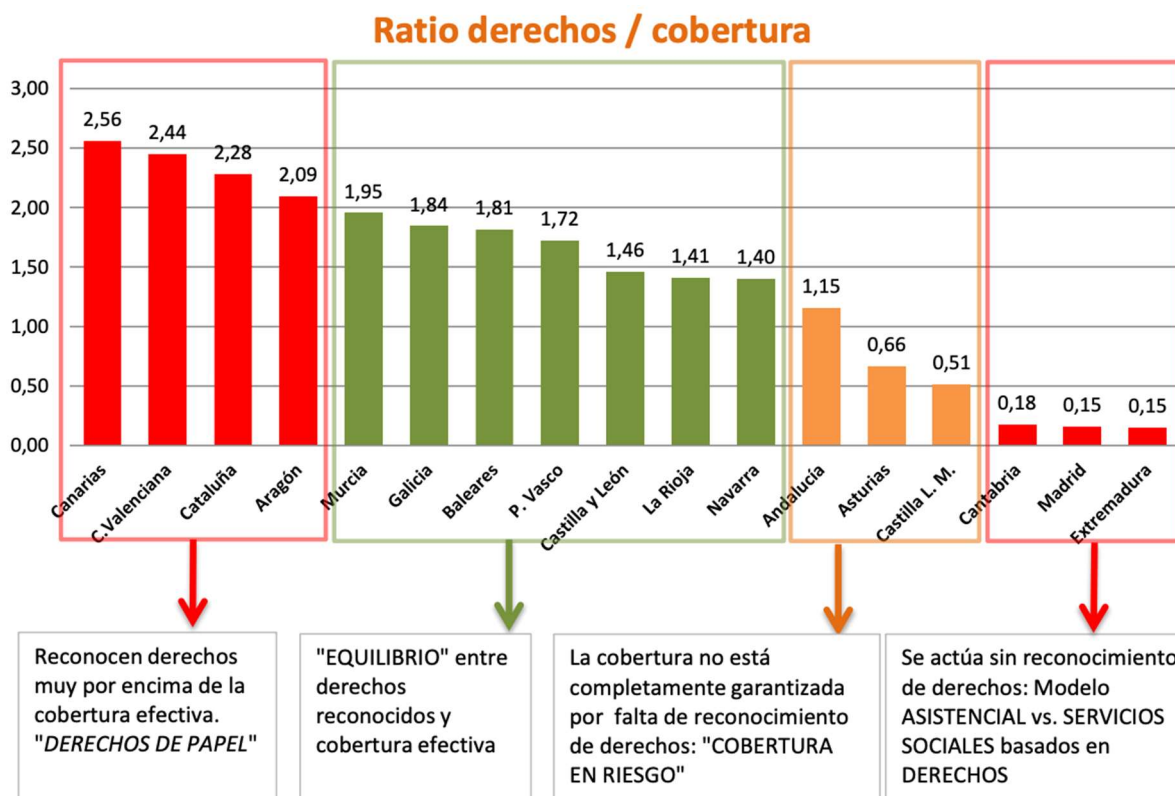
3. ATENCIÓ A LA DEPENDÈNCIA

Les darreres dades sobre dependència fetes públiques a finals de maig d'enguany, ens deixen algunes conclusions que agreuja, encara més, la situació del desplegament de la Llei de l'Autonomia Personal i Atenció a la Dependència a Catalunya.

- Catalunya va fer caixa en 2021 aprofitant l'increment dels Pressupostos Generals de l'Estat per a la Dependència: el 2021 Catalunya va retallar 55 milions d'euros del seu pressupost aprofitant l'increment de 45 milions d'euros del Pla de Xoc Estatal.
- 9.500 catalans i catalanes en situació de dependència podrien haver estat atesos si la Generalitat no hagués reduït el seu pressupost. És més, la retallada va sumar 5.156 persones a la llista d'espera.
- 12.611 catalans i catalanes amb el dret reconegut van morir en les llistes d'espera l'any 2021.
- Catalunya és líder en llista d'espera en dependència: 78.000 persones. Al ritme actual, trigarem 23 anys en deixar-la a zero.

DRETS DE PAPER

“Drets de paper” és la fórmula amb la qual l'Índex DEC qualifica la situació dels Serveis Socials a Catalunya. Existeix una gran desproporció entre els drets que reconeixen les seves respectives lleis de Serveis Socials i que concreten en els seus Catàlegs i en la seva planificació, i la cobertura real de prestacions i serveis que haurien de plasmar. És a dir, drets reconeguts en paper, però no efectius. Una situació que deslegitima el paper dels Serveis Socials.

NOTA: El gráfico presenta el cociente de la puntuación DEC de los DERECHOS RECONOCIDOS entre las COBERTURAS REALES por territorios autonómicos. A la correlación perfecta (=1) se le ha otorgado un margen de +/- 0,25 puntos para determinar una situación de EQUILIBRIO.

Font: Índex DEC 2021. Valoració del desenvolupament dels serveis socials per comunitats autònomes

Algunes de les comunitats que també es troben en aquesta situació (Comunitat Valenciana o Canàries) s'explica perquè han fet un esforç de reordenament del sector, fet que frena la l'execució del planificat.

Però, Catalunya fa anys que va fer una ordenació del sector i encara no ha aconseguit un desenvolupament de la seva oferta de prestacions i serveis concorde al que estableix aquesta ordenació. A tal d'exemple, el Pla Estratègic de Serveis Socials aprovat al desembre de l'any 2020 pel Govern de la Generalitat no s'està implementant.

4. FINANÇAMENT DE LA DEPENDÈNCIA

La inversió pública en Atenció a la Dependència l'any 2021 va ser de 9.600 milions d'euros. D'ells, les comunitats autònomes van finançar el 79,2%, amb 7.608 milions d'euros (un 1,13% més de despesa que el 2020). L'aportació estatal se situa en el 20,8%, amb 1.992 milions d'euros, havent-se incrementat un 44% respecte a l'any anterior, que va ser de 1.384 milions.

Taula 3. Finançament públic de la Dependència (2021)

Àmbit territorial	Gasto total (certificado anual 2021)	Financiación Estatal		Financiación Autonómica		Promedio personas beneficiarias con prestaciones 2021	Gasto medio por persona beneficiaria en 2021
		Número	%	Número	%		
Andalucía	1.596.543.805,83	394.906.125,46	24,74%	1.201.637.680,37	75,26%	239.958	6.653,43 €
Aragón	243.086.122,52	54.788.829,60	22,54%	188.297.292,92	77,46%	32.742	7.424,25 €
Asturias	251.339.034,54	46.592.412,97	18,54%	204.746.621,57	81,46%	26.185	9.598,53 €
Balears, Illes	197.528.300,88	32.223.137,92	16,31%	165.305.162,96	83,69%	23.743	8.319,61 €
Canarias	215.903.251,30	43.413.224,93	20,11%	172.490.026,37	79,89%	25.726	8.392,31 €
Cantabria	144.441.124,58	28.666.475,84	19,85%	115.774.648,74	80,15%	17.209	8.393,59 €
Castilla y León	702.762.266,00	192.927.033,66	27,45%	509.835.232,34	72,55%	106.500	6.598,72 €
Castilla - La Mancha	468.357.491,50	100.978.874,52	21,56%	367.378.616,98	78,44%	60.973	7.681,36 €
Cataluña	1.418.133.964,05	283.344.734,61	19,98%	1.134.789.229,44	80,02%	161.762	8.766,80 €
C. Valenciana	1.014.379.269,66	150.770.715,95	14,86%	863.608.553,71	85,14%	108.078	9.385,64 €
Extremadura	345.645.708,24	62.619.215,51	18,12%	283.026.492,73	81,88%	29.258	11.813,65 €
Galícia	429.370.761,10	140.139.800,76	32,64%	289.230.960,34	67,36%	63.534	6.758,13 €
C. de Madrid	1.263.181.112,35	270.879.051,54	21,44%	992.302.060,81	78,56%	144.508	8.741,27 €
R. de Murcia	248.090.679,14	51.017.826,03	20,56%	197.072.853,11	79,44%	35.966	6.897,86 €
Navarra	144.538.290,91	23.126.780,08	16,00%	121.411.510,83	84,00%	13.712	10.541,20 €
País Vasco	849.006.053,66	100.546.811,15	11,84%	748.459.242,51	88,16%	65.652	12.931,98 €
Rioja, La	68.202.637,63	15.482.156,83	22,70%	52.720.480,80	77,30%	7.850	8.688,14 €
TOTAL	9.600.509.873,89	1.992.423.207,36	20,75%	7.608.086.666,53	79,25%	1.166.276	8.231,77 €

Fuente: Sistema de Información del SAAD. Datos a 31/12/21.

El Govern d'Espanya, gràcies a l'acord signat amb les comunitats autònomes mitjançant el Pla de Xoc de la Dependència, està incrementant clarament la seva aportació per aconseguir en els propers anys un finançament més ajustat a llei. Catalunya aporta el 80% del finançament del sistema de dependència, una aportació destacable, però inferior a la d'altres comunitats, que financen el 81% (Extremadura), el 83% (Balears), o el 85% (Comunitat Valenciana).

